

GANZENPLEISTERPLAATS DE RONDE HOEP

1. Inleiding

Iets meer dan een half uur fietsen van Amsterdam ligt een gebied waar 's winters regelmatig ganzen worden waargenomen. In de Ronde Hoep-polder overwinteren namelijk elk jaar (vanaf 1974/75) steevast honderden ganzen. Na incidentele waarnemingen in de jaren 1970 t/m 1974 was in de winter 1974/75 voor het eerst sprake van 'overwinteren'. De ganzen gebruiken de Ronde Hoep als fourageerterrein met de omliggende, tamelijk rustige landbouwgebieden als eventuele uitwijkplaats. Het aangrenzende moerasgebied de Botshol fungeert als slaapplek van waaruit de vogels 's morgens voor zonsopgang vertrekken en waar ze pas na zons-
ondergang weer terugkeren (zie kaartje). In de jaren tot en met 1978 steeg het aantal hier overwinterende ganzen (Van den Berg, e.a., 1978). De afgelopen winter (1979/80) hebben we geregeld de Ronde Hoep bezocht (ongeveer een keer per week) om de stand van zaken op deze ganzenpleisterplaats bij te houden.

2. Periode

De eerste ganzen verschenen in de laatste week van december (26 dec. 1979). Bijna de hele winter door zijn ze in de Ronde Hoep waargenomen. Alleen tijdens een vorstperiode in januari waren ze gedurende een week uit hun veld geslagen. De laatste ganzen werden begin maart gezien (2 maart 1980).

3. Gebied

De Ronde Hoep is een polder van ongeveer 1000 ha en ligt ten zuiden van Ouderkerk aan de Amstel. Het gebied bestaat voornamelijk uit grasland, met aan de randen boerderijen en bomen. Behalve de rijksweg 6 door het noordelijk deel, zijn er géén wegen door het gebied. De grenzen bevinden zich, mogelijk vanwege die rijksweg, voornamelijk in het midden en zuiden van de polder, tamelijk ver van de dijken af. Slechts eenmaal in de vorige winter (4 maart 1979) waren zo'n 1800 ganzen over de hele polder verspreid.

4. Groepsgrootte

De eerste groep van deze winter bestond uit ongeveer 100 exemplaren. In januari werd eenmaal een zeer grote groep (ca. 2300 exx.) en eenmaal een kleine groep waargenomen (ca. 220 exx.). Begin februari zat er een groep van rond de 1000 ganzen; de rest van de maand schommelde het aantal om de 2000. De laatste groep die dit seizoen werd gezien bestond uit ongeveer 100 exemplaren. (zie ook de tabel).

5. Samenstelling van de groep

De 'normale' overwinterende groep bestond grotendeels uit Rietganzen. Meestal waren er (met gebruik van telescoop) ook Kolganzen tussen te vinden. Deze waren niet gelijkmatig verspreid tussen de Rietganzen, maar zaten meestal in slechts één gedeelte van de ganzengroep. Uit tellingen in de afgelopen winter bleek dat de Kolganzen maximaal 10% van de groep vormden.

De groep die begin maart 1980 werd waargenomen was geheel afwijkend van samenstelling: 76% Kolganzen, 19% Rietganzen en 5% Grauwe Ganzen. Ook een groep ganzen die begin maart 1979 werd waargenomen had een afwijkende samenstelling, vergeleken met de normaal voorkomende groepen ganzen in de maanden januari en februari. Deze groep bestond namelijk uit 60% Kolganzen, 33% Rietganzen, 5% Kleine Rietganzen en 2% Brandganzen. (zie verder de tabel). De merkwaardige samenstelling van de groepen aan het eind van de winterperiode wordt waarschijnlijk veroorzaakt door het voorkomen van late en/of toevallige doortrekkers, die niet bij de overwinterende ganzenpopulatie horen.

6. Geschiktheid

Lebret (e.a., 1976) heeft de eisen die ganzen aan een overwinteringsgebied stellen als volgt geformuleerd:

"- een rust- en overnachtingsplaats op beperkte afstand (tot 15 km., verschillend voor de diverse ganzensoorten) van goede fourageergebieden.

- rust en openheid op het fourageerterrein. Menselijke activiteiten dienen zich op geruime afstand van de ganzen af te spelen. Indien toch verstoring optreedt, dient de mogelijkheid aanwezig te zijn om uit te kunnen wijken naar andere fourageerterreinen in de directe omgeving."

De Ronde Hoep-polder is door zijn openheid en toegankelijkheid zeer geschikt als fourageerterrein. De graslandgebieden die er omheen liggen, zijn rustig genoeg om als uitwijkplaats te kunnen dienen bij eventuele verstoringen. De Botshol, slechts enkele kilometers van de Ronde Hoep, vormt een prima slaapgelegenheid. Als zodanig voldoet de Ronde Hoep uitstekend aan de eisen van een ganzenoverwinteringsgebied (Van den Berg, 1977).

7. Gedrag ten opzichte van verstoringen

Ondanks de gunstige afwezigheid van wegen in de Ronde Hoep, worden de ganzen meerdere malen per dag verstoord. Bronnen van verstoring zijn o.a. laag overkomende sport- en reclamevliegtuigjes en honden (eventueel vergezeld van boeren). Deze honden zijn vaak uiting van het ongenoegen van de boeren, die namelijk van mening zijn dat de ganzen teveel schade aanrichten aan het gras. Ze sturen soms met opzet hun (hond)en op de ganzen af, om de verwoesting van jong gras enigszins te beperken. Een boer uit het aangrenzende gebied vertelde ons dat er zelfs om een helikopter gevraagd was om eens per dag de ganzen te verjagen!

Gelukkig hebben we kunnen vaststellen dat de ganzen de laatste weken na verstoring minder lang rondvlogen dan aan het begin van het seizoen.

De schaatser, die op 13 januari 1980 de hele polder doorkruisten, waren in beginsel geen aanleiding voor de ganzen om hun fourageren te onderbreken. Aan het eind van de middag was er echter toch een, voor ons onbekende, reden om massaal op de wieken te gaan. De ganzen bleven geruime tijd in de lucht en verdwenen zelfs uit het gezicht. Na meer dan een half uur kwamen ze in kleine groepen weer terug in de polder. Die nacht sliepen ze op het ijs van de Botshol (mond. mededeling Alfred Blok). De week hierna (14 t/m 20 jan.) hebben de ganzen niet in de Ronde Hoep doorgebracht (mond. mededeling Richard Schoevaart).

Tegenover deze ingrijpende verstoring in de eerste helft van januari, staat hun laconieke gedrag in eind februari. Op 24 februari 1980 zagen we hoe een boerengedin vier honden tegelijk in de polder losliet. De ganzen vlogen pas op toen één van de honden in hun perceel kwam. Ze namen slechts de moeite om naar een volgend perceel te vliegen en gingen snel verder met fourageren. De hele verstoring duurde nog geen minuut! Mogelijk speelt gewinning hier een grote rol, in combinatie met andere factoren, zoals de groepsgrootte en een noodzaak tot intensievere fourage vlak voor de terugtrek. Het is de bedoeling om het gedrag ten opzichte van verstoringen het volgende seizoen uitgebreider en systematischer te bestuderen.

8. Toekomst

Zoals wellicht bekend is, werd voor het opstellen van het bestemmingsplan van Amstelland het voorstel gedaan om van de Ronde Hoep-polder een weidevogelreservaat te maken. Hierbij zouden de openheid en de rust van deze polder gehandhaafd moeten blijven, waarvan ook de ganzen zouden profiteren (Van den Berg, 1977). Helaas is van dit voorstel weinig terug te vinden in het uiteindelijke bestemmingsplan. Hierin wordt de Ronde Hoep gedeeltelijk (zuiden en midden) aangegeven als terrein met een 'landbouwbeleid met beperkingen'. Dit betekent dat de boeren zich aan bepaalde beperkingen zullen dienen te houden die gunstig zijn voor de vogels, in ruil voor een bepaalde vergoeding. De Stichting Groengebied Amstelland, die verantwoordelijk is voor de opstelling en de uitvoering van het bestemmingsplan, is voorlopig geenszins van plan hiervoor geld ter beschikking te stellen. Van de kant van de boeren is weinig medewerking te verwachten, zeker niet zolang een behoorlijke schadevergoeding ontbreekt. Zoals al eerder vermeld zijn de boeren ervan overtuigd dat de ganzen een grote schade aan het gras aanrichten. Door Van den Berg (e.a., 1978) wordt dit in twijfel getrokken:

"Doordat de ganzen meestal pas na Kerstmis arriveren is voedselconcurrentie met de dan nog buitenlopende schapen niet aan de orde. Wanneer in april het gras begint te groeien, zijn de ganzen alweer verdwenen zodat in die periode van groeivertraging onder invloed van grazende ganzen geen sprake kan zijn."

Een uitgebreid vegetatie-onderzoek zou hierover uitsluitsel kunnen geven. Het bovenstaande in aanmerking nemende, is het nog maar de vraag of de Ronde Hoep in de toekomst geschikt zal blijven als ganzenpleisterplaats (om over de toekomst van de weidevogels hier maar niet te spreken) !

9. Verzoek

Wanneer u 's winters in de Ronde Hoep gaat kijken, zouden we het op prijs stellen als u uw ganzenwaarnemingen aan ons doorgeeft. Ook constatering van de afwezigheid van ganzen is belangrijk (in de periode december t/m maart). Waarnemingen uit het afgelopen winterseizoen zijn alsnog welkom. Bij voorbaat dank.

Resi Damhuis
Martin van den Berg
Van Reigersbergenstraat 71-3
1052 SV Amsterdam

Literatuur

- Berg, M. van den, 1977. Avifauna Amstelland - geografische en ecologische positie van de vogels in het landschap. Provinciale Planologische Dienst van Noord-Holland, Haarlem.
- Berg, M. van den, D. Tanger en P. Kant, 1978. Ganzen onder Amsterdam. In: Watervogels, 3e jrg., nr. 3 (sept. 1978).
- Lebret, T., Th. Mulder, J. Philippona en A. Timmerman, 1976. Wilde ganzen in Nederland, Zutphen.

Tabel

Overzicht waargenomen aantallen ganzen in de Ronde Hoep in 1979 en 1980.

data	Rietgans	Kolgans	Kleine Rietgans	Brandgans	Grauwe Gans	Totaal
4-3-'79	475- 575	880-1000	75 - 105	35		1475-1715
26-12-'79	100					100
10-1-'80	2000	200 - 300				2200-2300
13-1-'80	190	30				220
20-1-'80 x	-	-	-	-	-	-
3-2-'80	950-1100					950-1100
18-2-'80	1500-2000					1500-2000
20-2-'80 xx	1850	50				1900
24-2-'80	2400	200 - 300				2600-2700
2-3-'80	20	80			5	105
9-3-'80	-	-	-	-	-	-

x) waarneming door Richard Schoevaart

xx) waarneming door Peter Kant en Dirk Tanger.

Figure 1

